

*Summary***Zagyrskiy O.B. Providing of affordable and fair trial as a policy priority of Criminal Procedure of Ukraine. – Article.**

According to the classical doctrine of power' separation the judicial authority is self-supporting and independent. This doctrine is a basis of construction and development of the Ukrainian statehood. Such state-political status of the third authorities causes necessity of new approaches to research new varieties of scientifically-practical problems which concerns with the effective realization of the judicial-legal reform in Ukraine.

Key words: justice, the judiciary, judicial and legal reform.

УДК 342.925+347.97/99

А.І. Бітов

**ВЗАЄМОБУМОВЛЕНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНИХ
ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ ТА ПРИНЦИПІВ
АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА**

Функціонування судової влади неможливе без виокремлення принципів її здійснення або базисних, первісних засад її реалізації, які опосередковують закономірність такого здійснення і взаємний зв'язок даної гілки державної влади з її спеціалізованими різновидами. Оскільки адміністративне судочинство спеціалізується на вирішенні окремих категорії спорів, які виникають у сфері владних публічно-правових відносин між їх учасниками, засади його здійснення мають певні особливості та специфічні прояви. При цьому звертаємо увагу на те, що можливість законодавчого закріплення специфічних принципів діяльності судів окремих юрисдикцій є закріпленою в ст. 129 Конституції України [1, Ст. 129].

Потрібно враховувати той факт, що адміністративне судочинство є складовою більш глобальної системи конституційованого державно-правового механізму забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина, з телеологічно визначеним місцем в цій системі, і є одним з інститутів, які складають систему оновленого адміністративного права України, а отже, має відповідати тим принциповим засадам, які визначені для реалізації судової влади в цілому та реалізації її в публічно-правових відносинах зокрема.

Основним принципом, який відображає місце судової влади у системі державної влади та характеризує її визначальну роль у вирішенні різноманітних правових конфліктів, – є принцип незалежності суддів, який закріплений у ст. 126 та 129 Конституції України. Слід зазначити, що при цьому вони незалежні від будь-якого впливу, нікому не підзвітні і підкоряються лише закону.

Проявом принципу незалежності суддів, у тому числі тих, які здійснюють адміністративне судочинство, є їх незалежність від вищестоящих судів. При здійсненні вищестоящими судами функцій судового нагляду вони не вправі

втручатися у розгляд конкретних справ. Крім того, поки рішення суду зберігає законну силу, не можна ставити під сумнів його правосудність. Скасування в установленому порядку судових рішень не може бути підставою для притягнення судді до відповідальності, оскільки суддя діяв добросовісно за своїм внутрішнім переконанням.

Отже, незалежність суддів означає їх незалежну процесуальну діяльність при здійсненні правосуддя, розгляд справи на основі норм матеріального і процесуального закону відповідно до професійної правосвідомості суддів і в умовах, що виключають сторонній вплив на них.

Обов'язковим елементом незалежності є безумовна підпорядкованість суддів закону. При здійсненні правосуддя судді незалежні від зовнішніх і внутрішніх факторів, вони вільні в застосуванні правової норми при ухваленні рішення, однак ця незалежність не може бути абсолютною, тому що судді підлеглі Конституції і закону, тобто діяльність носіїв судової влади має підзаконний характер.

Останній фактор забезпечення незалежності судочинства тісним чином пов'язаний з принципом законності, який віднесений Конституцією України до одного з основних принципів здійснення правосуддя в Україні (ст. 129). Вимога точного і неухильного дотримання і виконання закону вважається одним з найбільш важливих і універсальних правових принципів, що мають істотне значення для всіх галузей права.

Під законністю прийнято розуміти точне і неухильне дотримання і виконання положень Конституції України, законів і відповідних їм інших правових актів усіма державними і недержавними установами й організаціями, посадовими особами, громадянами. Принцип законності прямо впливає і з конституційних положень, згідно з якими органи законодавчої, виконавчої і судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України (стаття 6 Конституції України).

Принцип законності послідовно і чітко закріплено й у галузевому адміністративному процесуальному законодавстві. Здійснення правосуддя у точній відповідності до закону – це не тільки вимога безумовно дотримуватись процесуальних норм при розгляді і вирішенні судових справ. Оскільки суд застосовує норми матеріального права, він повинен робити це правильно, відповідно до визначених профільним законодавством норм.

В той же час, керуючись законодавством, суд повинен його правильно розуміти та застосовувати. З іншого боку, не виключаючи можливості судової помилки, необхідно формувати систему заходів, які б забезпечували проведення в життя принципу здійснення правосуддя у точній відповідності з законом. Іншими словами, у законі повинен бути закріплений механізм реалізації принципу законності; його основними напрямками є: не допустити, запобігти порушенню закону, а при допущенні таких – виявити й усунути порушення, відновити законність.

Особливості принципу законності в адміністративному судочинстві полягають в тому, що в даному різновиді судочинства він нерозривно пов'язаний

з принципом верховенства права, який закріплений на рівні КАС [2] як самостійний принцип адміністративного судочинства (ст. 8).

Специфіка адміністративного судочинства обумовлює такі особливості прояву принципів верховенства права та законності, як: надання адміністративного суду можливості застосовувати принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського Суду з прав людини; гарантування звернення до адміністративного суду для захисту прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України, що, до речі, обумовлює певну перевірку (в межах повноважень адміністративного суду) оскаржених актів суб'єктів владних повноважень на відповідність нормам Конституції; заборона відмови в розгляді та вирішенні адміністративної справи з мотивів неповноти, неясності, суперечливості чи відсутності законодавства, яке регулює спірні відносини, що на сьогодні є дуже важливою принциповою складовою спеціалізованого адміністративного судочинства.

Особливості прояву принципу законності в адміністративному судочинстві виявляються у тому, що адміністративний суд при вирішенні справи повинен враховувати той фактор, що не тільки він, але й органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові і службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Слід зазначити, що специфіка правовідносин, які є сферою юрисдикційного впливу адміністративного судочинства, дозволяє адміністративному суду вирішувати справи не тільки на підставі Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, але й використовувати інші нормативно-правові акти (наприклад, підзаконні акти Кабінету Міністрів України), прийняті на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

При цьому цілком зрозумілим з урахуванням конституційних положень (ст. 8 Конституції України) є принципове визнання ієрархії законодавчих актів під час здійснення адміністративного судочинства, що передбачає застосування адміністративним судом у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту, правовому акту, який має вищу юридичну силу.

Таким чином, основні, базисні ідеї, які визначають процесуальний режим здійснення адміністративного судочинства, відображають загальні тенденції конституційно-правового регулювання основ здійснення правосуддя у різних справах, в тому числі справах адміністративної юрисдикції. Разом з конституційними принципами здійснення правосуддя адміністративне судочинство, як спеціалізована його форма, підкорено власним специфічним принципам особливостям здійснення, що також знаходить свій прояв в певних специфічних відображеннях загальносудових принципів у положеннях КАС.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // ВВРУ. – 1996. – №30.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року // ВВРУ. – 2005. – № 35-36, № 37.

Анотація

Бітов А.І. Взаємообумовленість конституційних принципів здійснення правосуддя та принципів адміністративного судочинства. – Стаття.

Функціонування судової влади неможливе без видокремлення принципів її здійснення або базисних, первісних засад її реалізації, які опосередковують закономірність такого здійснення і взаємний зв'язок даної гілки державної влади з її спеціалізованими різновидами.

Основні ідеї, які визначають процесуальний режим здійснення адміністративного судочинства, відображають загальні тенденції конституційно-правового регулювання основ здійснення правосуддя у різних справах, в тому числі справах адміністративної юрисдикції.

Ключові слова: конституційні принципи, правосуддя, адміністративне судочинство, судова влада.

Summary

Bitov A.I. An interconditionality of constitutional principles of justice realization and principles of administrative rule-making. – Article.

Judicial authority functioning is impossible without allocation of principles of its realization or basic initial principles of its realization which defines law of such realization and interconnection of the government with its specialized versions.

The basic ideas which define the procedural regime of realization of administrative legal proceedings display the general tendencies of constitutional-legal regulation in different affairs including administrative jurisdiction affairs.

Key words: constitutional principles, justice, administrative proceedings, judicial branch.

УДК 342.925

О.В. Джабурія

ЩОДО ПИТАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Соціальна роль судової влади в демократичному суспільстві вбачається у тому, щоб у різного роду юридичних конфліктах забезпечувати панування права, вираженого насамперед у конституціях і інших законах, міжнародних договорах, а також у прирівняних до закону або підзаконних актах – указах, декретах, внутрішньодержавних публічно-правових договорах і т.п. Разом з тим конституційно-правові умови організації судової влади в Україні дозволяють нам визначити орієнтири організації здійснення адміністративного судочинства в межах судової влади, враховуючи те, що державна влада в Україні здійснюється згідно з принципом поділу влади та принципом законності.